

Η κυβερνητική «Πρόταση για το Νέο Λύκειο»: Ένα copy-paste των αγοραίων εκπαιδευτικών στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάνω στα προηγούμενα αδιέξοδα

Η «Πρόταση για το Νέο Λύκειο» που δόθηκε πρόσφατα στη δημοσιότητα φανερώνει τις κυβερνητικές προθέσεις να υπηρετηθούν με μεγαλύτερη ακόμη πιστότητα οι στόχοι της εκπαιδευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό μπορεί να διαπιστωθεί τόσο στο επίπεδο της παιδαγωγικής ρητορικής της συγκεκριμένης πρότασης όσο και στο επίπεδο των συγκεκριμένων μέτρων. Η διαπίστωση αυτή ισχύει παρά τους επιμέρους συμβιβασμούς με αναχρονιστικές δομές του συστήματος, όπως λόγου χάρη έγινε με τη διατήρηση τελικά των θρησκευτικών στον κορμό των υποχρεωτικών μαθημάτων στην Α' και Β' Λυκείου, παρά τις αντίθετες διαρροές που είχαν προηγηθεί και χρησιμοποιούνταν ως άλλοθι προοδευτικού και εκσυγχρονιστικού προσανατολισμού.

Πλήρης εγκατάλειψη ακόμη και σε επίπεδο παιδαγωγικής ρητορικής των αναφορών στις ανθρωπιστικές αξίες και την ισότητα των μορφωτικών ευκαιριών

Για πρώτη φορά εγκαταλείπονται και στο επίπεδο της ρητορικής για το «Νέο Σχολείο» οι αναφορές στην ανάγκη ολοκληρωμένης μόρφωσης, στην ισορροπία ανάμεσα στις θετικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, καθώς και οι αναφορές στην ισότητα των μορφωτικών ευκαιριών. Αξίζει να σημειωθεί πως οι αναφορές αυτές εξακολουθούσαν να υπάρχουν, σε περίοπτη μάλιστα θέση, τόσο κατά την εισαγωγή (2002) όσο και κατά την υλοποίηση (2005) του περίφημου «Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών» (ΔΕΠΠΣ) που αποτέλεσε τον κεντρικό άξονα των μόλις προηγούμενων εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. διαδοχικά, και όχι τυχαία, πάνω στον ίδιο καμβά.

Ο Θ. Βουρεκάς είναι εκπαιδευτικός.

Και για τη δόμηση του «Νέου Λυκείου» απαλείφεται η προηγούμενη παρωχημένη σοσιαλδημοκρατική ρητορική και προβάλλονται, αποκλειστικά πλέον, τα αγοραία κριτήρια της εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας στο πλαίσιο της περιφημής νεοφιλελεύθερης-νεοσυντηρητικής «στροφής στα βασικά», δηλαδή σε ένα πλαίσιο γνώσεων τόσων όσων αυστηρά χρειάζονται ως βάση για την απόκτηση δεξιοτήτων σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς.

Απόδειξη αυτής της στροφής στην επίσημη ρητορική είναι και η ξεχωριστή προβολή των αποτελεσμάτων του περιβόητου διαγωνισμού της *PISA* που διενεργείται ανά τριετία σε αντιπροσωπευτικά δείγματα μαθητών της Γ' Γυμνασίου-Α' Λυκείου στις χώρες του ΟΟΣΑ (στη μητρική γλώσσα, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες) με βάση τα κριτήρια και τους δείκτες του ίδιου οργανισμού, που βρίσκονται φυσικά στην ίδια νεοφιλελεύθερη κατεύθυνση.

Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμίσουμε πως παρά τους όρκους πίστης, ιδιαίτερα της σημερινής ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας, στην αξιολόγηση, προχωρούν στα καινούργια Αναλυτικά Προγράμματα του «Νέου Σχολείου» χωρίς να προηγηθεί καμία έρευνα και αξιολόγηση των προηγούμενων Αναλυτικών Προγραμμάτων του ΔΕΠΠΣ, τα οποία η τότε κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είχε εισαγάγει. Φαίνεται πως η αξιολόγηση κρίνεται απαραίτητη μόνο για τις σχολικές μονάδες και τους εκπαιδευτικούς και όχι για το σημαντικότερο ζήτημα της εκπαίδευσης, που είναι τα Αναλυτικά Προγράμματα.

Η διαφοροποιημένη εκπαίδευση, η περιθωριοποίηση, η απόρριψη, η μορφωτική ανεπάρκεια και η επικυριαρχία των εξετάσεων είναι τα βασικά δομικά στοιχεία του «Νέου Λυκείου»

Στο επίπεδο τώρα των συγκεκριμένων μέτρων της «Πρότασης για το Νέο Λύκειο» εκφράζεται πριν απ' όλα και με μεγάλη ευκρίνεια η κατεύθυνση της διαφοροποιημένης εκπαίδευσης, που αποτελεί βασική όψη της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής. Αυτό υλοποιείται με το χωρισμό σε κατευθύνσεις από τη Β' Λυκείου (κατά τα πρότυπα της μεταρρύθμισης του Αρσένη) συνδυασμένη όμως με τη διαδικασία επιλογής «μαθημάτων εμβάθυνσης» σε βασικά μαθήματα για την εισαγωγή στην Ανώτατη Εκπαίδευση, που εντείνει ακόμη περισσότερο την εκπαιδευτική διαφοροποίηση. Αν τα προηγούμενα συνδυαστούν με την καινοτομία εισαγωγής ως υποχρεωτικού μαθήματος της «ερευνητικής εργασίας» ή «*project*» από την Α' Λυκείου, που θα προσμετράται στην τελική βαθμολογία και εγκαινιάζει τις εξατομικευμένες μαθησιακές διαδρομές στο Λύκειο, τότε η εκπαιδευτική διαφοροποίηση βαθιάνει ακόμη περισσότερο. (Η εισαγωγή των *projects* με το όνομα «δημιουργικές (!)-συνθετικές εργασίες» είχε επιχειρηθεί και πάλι στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης Αρσένη με οριζόντιο τρόπο σε όλα τα μαθήματα, αλλά δεν εφαρμόστηκε ποτέ, λόγω της

αποδιάθροσής της, εξαιτίας των μεγάλων μαθητικών κινητοποιήσεων εκείνης της περιόδου.)

Η εκπόνηση των «ερευνητικών εργασιών» (*projects*) σύμφωνα με την κυβερνητική ρητορική έχει στόχο να αποκτήσουν οι μαθητές «εγκάρσιες» ικανότητες αναγκαίες για την ανάπτυξη του επιχειρηματικού (!) πνεύματος, της πρωτοβουλίας, της ομαδικής συνεργασίας, της ψηφιακής δεξιότητας και της ικανότητας «να μαθαίνω πώς να μαθαίνω», που αποτελούν αντιγραφή σχεδόν της «Ευρωπαϊκής Σύστασης για τις Ικανότητες-Κλειδιά» του 2006. Είναι φανερό πως το ενδιαφέρον των ιθυνόντων στρέφεται, με έμφαση πλέον, στην απόκτηση σύγχρονων δεξιοτήτων, αναγκιών για τη διευθέτηση της σύγχρονης καπιταλιστικής παραγωγής και της συνεργασίας στο πλαίσιο της. Η μετάβαση από τη φορντική-τείλορική αλυσίδα παραγωγής με χαρακτηριστικό τη διαδοχή τυποποιημένων κινήσεων στη σύγχρονη καπιταλιστική παραγωγή, που κυριαρχείται πρωτευόντως από τις νέες τεχνολογίες, απαιτεί τη διαμόρφωση νέων εργασιακών ικανοτήτων, όπως της δημιουργικότητας, της φαντασίας, της συνεργασίας σε ομάδες και της μεγαλύτερης πρωτοβουλίας των εργαζομένων, εντός των ορίων όμως των αναγκών της καπιταλιστικής παραγωγής, χωρίς φυσικά να αμφισβητείται το ιερό διευθυντικό δικαίωμα, όπως και το ποιος καθορίζει το περιεχόμενο και τους στόχους της παραγωγής.

Τα συγκεκριμένα *projects* δεν αποτελούν, όπως αντίθετα αφήνεται να εννοηθεί, στοιχείο μιας προοδευτικής παιδαγωγικής προσέγγισης για την ενεργητική οικοδόμηση της γνώσης και πολύ περισσότερο της στέρεας και ολοκληρωμένης γνώσης. Από τη στιγμή που υπηρετούν το περιοριστικό πλαίσιο των αγοραίων δεξιοτήτων, δεν αποτελούν σε καμία περίπτωση ένα ολοκληρωμένο, δημιουργικό πλαίσιο, ώστε οι μαθητές να μάθουν να αναζητούν, να ερευνούν και να ανακαλύπτουν τις γνώσεις μέσα και από τις εμπειρίες της συλλογικής-ομαδικής εργασίας. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, θα έπρεπε το λιγότερο η πρακτική αυτή να διαπερνά όλη την έκταση της εκπαίδευσης από τις τελευταίες τάξεις του δημοτικού σχολείου αλλά και όλα τα μαθήματα. Επίσης, κάτι τέτοιο δεν μπορεί να υλοποιηθεί σε υπερπληθή τμήματα των 25-27 μαθητών σε εργαστήρια πληροφορικής 16-20 θέσεων, ούτε, πολύ περισσότερο, στη μέγγενη των πολλαπλών εξετάσεων ή πιο σωστά των ακραία ανταγωνιστικών διαγωνισμών για την εισαγωγή στην Ανώτατη Εκπαίδευση, όπου ενδεχομένως τα *projects* να έχουν βαρύνοντα βαθμολογικό ρόλο, οπότε και θα χάσουν κάθε δημιουργικό χαρακτήρα.

Οι μαθητές που θα μπορούν, σύμφωνα με συμπληρωματικές κυβερνητικές εξαγγελίες, να δώσουν όλα τα μαθήματα σε ενδοσχολικές εξετάσεις, παραιτούμενοι προκαταβολικά από την εισαγωγή τους στις ανώτατες σχολές, με την υπόσχεση της ισοτιμίας του απολυτηρίου τους, θα αποτελέσουν μια υποβαθμισμένη εσωτερική κατηγορία, ένα κυριολεκτικά εκπαιδευτικό γκέτο απόρριψης μέσα σε ένα λύκειο μιας ήδη διαφοροποιημένης εκπαίδευσης. Έχει μάλιστα προβλεφθεί γι' αυτούς μια

ζώνη «εύκολων» μαθημάτων επιλογής, όπως ξένη γλώσσα, τέχνη-πολιτισμός, εφαρμογές υπολογιστών, θρησκευτικά, τεχνολογία, αντί για τα κεντρικής σημασίας μαθήματα ανά κατεύθυνση, όπως μαθηματικά, φυσική, χημεία, αρχαία, ιστορία, οικονομία, ως επιλογή μαθημάτων εμβάθυνσης. Αυτή η ρύθμιση και μόνο αποδεικνύει την ακραία ταξικότητα του «Νέου Λυκείου». Αναβιώνει, όπως φαίνεται, η περιβόητη Ε' δέσμη (τότε μόνο για τη Γ' τάξη) της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του ΠΑΣΟΚ για το Λύκειο το 1985. Οι τότε αδύνατοι μαθητές αντέδρασαν στην πράξη στην εκ προοιμίου περιθωριοποίησή τους μην επιλέγοντας την «εύκολη Ε' δέσμη», παρά την πίεση και το δέος των πανελλαδικών εξετάσεων στις υπόλοιπες τέσσερις δέσμες, οδηγώντας την, τελικά, πολύ γρήγορα σε κατάρρευση.

Αξίζει να σχολιάσει κανείς την κυβερνητική υποκρισία για τα μαθήματα επιλογής, όταν στο εισαγωγικό κείμενο της «πρότασης για το Νέο Λύκειο» αναφέρεται ότι «διευρύνεται το φάσμα επιλογών των μαθητών» και ότι «ο μαθητής προβαίνει σε μια σειρά επιλογών ανάλογα με τις ανάγκες για την εισαγωγή του στην ανώτατη εκπαίδευση ή τις ιδιαίτερες κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του (!)», ορίζοντας έτσι την περιθωριοποίηση των αδύναμων μαθητών ως επιλογή με βάση τα ενδιαφέροντά τους.

Παρά το σχετικό θόρυβο που προηγήθηκε για αυτονομία του Λυκείου, και επομένως για τη μορφωτική αναβάθμισή του, με τη μετακίνηση των διαδικασιών επιλογής στο τέλος του γενικού πρώτου έτους κάθε πανεπιστημιακής σχολής, η πρόταση τελικά για το «Νέο Λύκειο» και σε αντίθεση με τα παραπάνω εντείνει την υπαγωγή του Λυκείου στις ανάγκες εισαγωγής στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Αυτό υλοποιείται με τη νέα πρόταση Εισαγωγής στην Ανώτατη Εκπαίδευση και την ακόμη βαθύτερη υποταγή των σπουδών στο Λύκειο στην προοπτική αυτών των εξετάσεων, όπως προηγουμένως αναφέρθηκε. Ήδη από τη Β' Λυκείου ο κοινός κορμός μαθημάτων δεν θα ξεπερνά το 50% των διδακτικών ωρών, ενώ στη Γ' Λυκείου ούτε το 30%. Κατά τα άλλα, περισσεύουν οι κατά καιρούς υπουργικές αναφορές στη χαμένη παιδικότητα και εφηβεία.

Υποτίθεται ότι για το Νέο Σύστημα εισαγωγής στην Ανώτατη Εκπαίδευση θα οργανωθεί ευρύτατη διαβούλευση με όλους τους πολιτικούς, επιστημονικούς, εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς φορείς. Προφανώς, η διαβούλευση αυτή θα αφορά τις λεπτομέρειες ενός συστήματος, το ίδιο καταστρεπτικού με το σημερινό και με γνωστές τις επιπτώσεις στη μορφωτική συγκρότηση, αλλά και στην ψυχολογική κατάσταση των νέων παιδιών στο Λύκειο.

Οι διαρροές μιλούσαν μέχρι τώρα για πρόθεση περιορισμού των εξεταζόμενων μαθημάτων σε τέσσερα, αντί για τα έξι του τρέχοντος συστήματος, ως επανέκδοση του «Εθνικού Απολυτηρίου» του 1996, γνωστή μεταρρυθμιστική πρόταση επί υπουργίας Γ. Παπανδρέου, πριν την περιπέτεια των εξοντωτικών εξετάσεων Αρσένη. Ενδεχομένως να βρεθούμε μπροστά στην ίδια έκπληξη που μας επιφύλαξε η

δήθεν μείωση του αριθμού των μαθημάτων, ο περίφημος «λιτός πυρήνας μαθημάτων», όπου στην Α' Λυκείου γίνονται οκτώ από δεκαέξι, στη Β' Λυκείου δώδεκα από δεκαεπτά και στη Γ' Λυκείου δέκα από δεκαέξι. Όλ' αυτά, φυσικά, γίνονται με τη θαυμαστή μέθοδο της συγχώνευσης (!) μαθημάτων. Έτσι, κάτω από το ενιαίο μάθημα «Ελληνική Γλώσσα» υπάρχουν ως διακριτοί κλάδοι η Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, η Νέα Ελληνική Γλώσσα και η Νεοελληνική Λογοτεχνία. Κάτω από το ενιαίο μάθημα «Φυσικές Επιστήμες» οι επίσης διακριτοί κλάδοι Φυσική, Χημεία, Βιολογία κ.ο.κ. Πρόκειται άραγε για ένα φτηνό προπαγανδιστικό παιχνίδι εντυπώσεων και μόνο; Θα χρειαστεί να περιμένουμε τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα κατά μάθημα για να διαμορφώσουμε τελική γνώμη.

Το σίγουρο είναι ότι έχουμε μπροστά μας έναν διπλό μορφωτικό ακρωτηριασμό, τόσο εξαιτίας του περιορισμού των γενικών γνώσεων σε αυτό που είναι απαιτητό αποκλειστικά για την απόκτηση δεξιοτήτων, σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς, όσο και των κλασικών αρνητικών επιπτώσεων που έχει η πρόταξη του εξεταστικά χρήσιμου σε βάρος της ουσίας και του βάθους των αποκτώμενων γνώσεων σε κάθε σύστημα σκληρών ανταγωνιστικών διαγωνισμών εισαγωγής στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Δεν πρέπει όμως να μένουμε προσκολλημένοι μόνο στην κριτική της «πρότασης για το Νέο Λύκειο». Υπάρχουν δύο ακόμη σημαντικές όψεις των επιχειρούμενων αντιδραστικών μεταρρυθμίσεων που αφορούν τη λυκειακή βαθμίδα και οι οποίες είναι: πρώτον, η αιωρούμενη ακόμη πρόταση για το «Τεχνολογικό Λύκειο» και, δεύτερον, η κατάθεση σχετικού νομοσχεδίου για την κατάργηση των πειραματικών σχολείων και την αντικατάστασή τους από πρότυπα, ως «κέντρα αριστείας και καινοτομίας».

Αμετακίνητος στόχος η πρόθεση της βίαιης και πρόωρης στροφής προς την τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση

Τους ιθύνοντες κύκλους απασχολεί έντονα η αποτυχία να στρέψουν βίαια την πλειοψηφία των μαθητών στην τεχνικο-επαγγελματική εκπαίδευση, στη βαρβαρότητα δηλαδή της επαγγελματικής επιλογής από την ηλικία των 15 χρόνων, θυσία στις ανάγκες του καπιταλιστικού καταμερισμού εργασίας, καθώς φυσικά και στην πρόωγη διακοπή της δυνατότητας για σύγχρονη ολοκληρωμένη μόρφωση. Έτσι, στην εισαγωγή της «πρότασης για το Νέο (εννοείται γενικό) Λύκειο» γίνεται ειδική αναφορά στην «έλλειψη προσόντων που ζητάει η αγορά στις ηλικίες 18-24», γεγονός που δηλώνει κατ' αυτούς την ανάγκη στροφής στην τεχνικο-επαγγελματική εκπαίδευση και σε ποσοστό που προσεγγίζει το 50-60% των μαθητών της λυκειακής βαθμίδας έναντι του 25-30% που είναι σήμερα.

Παραθέτουν για το σκοπό αυτόν και σχετικό πίνακα με τα ποσοστά μαθητών

που παρακολουθούν το Γενικό και το Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο στις ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ προς επιβεβαίωση και νομιμοποίηση της ανάγκης για τέτοια στροφή.

***Όπισθεν ολοταχώς στα πρότυπα σχολεία αριστείας του μέλλοντός μας!
Ένας θρίαμβος της νεοσυντηρητικής-αγοραίας παιδαγωγικής***

Σημαντικό επίσης ζήτημα για την εκπαιδευτική πραγματικότητα αποτελεί η κατάργηση των Πειραματικών Σχολείων και η αντικατάστασή τους από Πρότυπα Σχολεία «Αριστείας». Μάλιστα, η αντικατάσταση αυτή αφορά για πρώτη φορά και την υποχρεωτική εκπαίδευση, πέρα από τη νεκρανάσταση των πρότυπων σχολείων στη λυκειακή βαθμίδα. Στο σχετικό νομοσχέδιο που κατατέθηκε χρησιμοποιείται ο όρος «Πρότυπο-Πειραματικό Σχολείο», που αποτελεί αντίφαση εν τοις όροις, αφού πρόκειται για αλληλοαποκλειόμενους όρους. Το «πρότυπο» σχολείο αποτελεί «κυψέλη αρίστων», είναι προνομιούχο σχολείο. Αντίθετα, το πειραματικό σχολείο οφείλει να είναι σχολείο πειραματικής εφαρμογής αναλυτικών προγραμμάτων, καινοτόμων διδακτικών πρακτικών, νέων εκπαιδευτικών κ.λπ. υλικών, με σκοπό τη γενίκευσή τους σε όλο το σώμα της εκπαίδευσης, γι' αυτό και πρέπει να περιλαμβάνει αντιπροσωπευτικό δείγμα μαθητών. Για το λόγο αυτόν η εγγραφή των μαθητών στα πρότυπα γίνεται με επιλεκτικές-εξεταστικές διαδικασίες, ενώ στα πειραματικά η εισαγωγή των νέων μαθητών γίνεται με κλήρωση. Αξίζει να σημειωθεί ότι η θέσπιση των Πειραματικών Σχολείων και η κατάργηση των μέχρι τότε πρότυπων πραγματοποιείται, καθόλου τυχαία, πριν από 26 χρόνια, από την τότε κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, μέσα σε ένα γενικευμένο πλαίσιο κοινωνικής και πολιτικής ριζοσπαστικοποίησης. Αν και η ύπαρξη Πειραματικών Σχολείων είναι εξαιρετικά αναγκαία, στην πράξη η λειτουργία τους περιορίστηκε πρακτικά μόνο στη διεξαγωγή δειγματικών διδασκαλιών για τους φοιτητές. Την ευθύνη γι' αυτό φέρουν στο ακέραιο οι εκάστοτε πολιτικές ηγεσίες του Υπουργείου Παιδείας, που ουδέποτε εφάρμοσαν πιλοτικά στα πειραματικά σχολεία πλευρές, έστω, από την εκπαιδευτική πολιτική που επρόκειτο να ακολουθήσουν στις αλληπάλληλες «μεταρρυθμίσεις» τους.

Αξίζει όμως να σημειώσουμε μερικά ενδιαφέροντα σημεία του νομοσχεδίου για τα Πρότυπα Σχολεία, πέραν της αλλαγής προσανατολισμού που αποτελεί η μετάβαση από τα Πειραματικά Σχολεία (εστίας ενδυνάμωσης του συνόλου της εκπαίδευσης) στα αριστοκρατικά Πρότυπα Σχολεία (κυψέλες αρίστων).

Πρώτον, δημιουργείται ένα υπερτροφικό συγκεντρωτικό σύστημα διοίκησης όλων των νέων Πρότυπων Σχολείων σε πανελλαδική κλίμακα, μέσω της «Διοικούσας Επιτροπής Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων», που αναφέρεται απευθείας στο Υπουργείο Παιδείας, πλήρως αυτονομημένο από τις διοικητικές δομές

της υπόλοιπης εκπαίδευσης. Σε κάθετη σχέση μ' αυτό δομούνται τα Επιστημονικά Εποπτικά Συμβούλια (ΕΕΣ), τα οποία διοικούν κάθε Πρότυπο Σχολείο με τη συμμετοχή σ' αυτά του διευθυντή και υποδιευθυντή του σχολείου. Ο Σύλλογος Διδασκόντων έχει σχεδόν συμβουλευτικές αρμοδιότητες.

Δεύτερον, τα ΕΕΣ αναλαμβάνουν τη διαδικασία εισαγωγής νέων μαθητών με εξετάσεις ή τεστ δεξιοτήτων. Το πιο προκλητικό όμως είναι ότι αποφασίζουν τη συμμετοχή ή όχι μαθητών σε «Ομίλους» που αφορούν γνωστικούς τομείς ή άλλα πεδία, με στόχο, σύμφωνα με το νομοσχέδιο, «να δημιουργούνται εσωτερικοί πυρήνες αριστείας». Έτσι, με τις παραπάνω ρυθμίσεις αντί να προωθείται η εθελοντική συμμετοχή των μαθητών σε «ανοιχτές» ομάδες ενδιαφερόντων που θα καλλιεργούν τη συνεργατικότητα και την ανάπτυξη των ιδιαίτερων κλίσεων του κάθε μαθητή, θεσμοθετούνται διαχωριστικές ομάδες για τους «πρώτους μεταξύ των αρίστων». Πρόκειται, προφανώς, για το θρίαμβο της νεοσυντηρητικής-αγοραίας παιδαγωγικής!

Τρίτον, μια σημαντική ευθύνη των ΕΕΣ θα είναι η μέριμνα για την προσέλκυση δωρεών, χορηγιών και κάθε είδους οικονομικών παροχών πέραν από τη συνήθη χρηματοδότηση, αλλά και τους πόρους από τα κονδύλια έρευνας του ΑΕΙ με το οποίο και θα συνδέονται. Σύμφωνα με το νομοσχέδιο, με τις «χορηγίες» θα επιτυγχάνεται και η σύνδεση σχολείου-κοινωνίας (διάβαζε: «επιχειρήσεων»).

Τέταρτον, το διδακτικό προσωπικό θα τοποθετείται στα πρότυπα σχολεία για πέντε χρόνια. Έτσι, καταργείται ο σημερινός εργασιακός θεσμός της οργανικής θέσης των εκπαιδευτικών και τα πρότυπα γίνονται πρότυπα φυτώρια εργασιακής επισφάλειας και είναι ενδεχομένως υπ' αυτή την έννοια πειραματικά. Ίσως αυτή η διάσταση να επιτρέπει και την ονομασία «Πρότυπα Πειραματικά» των νέων σχολείων, πράγμα που παρεξηγήθηκε στις προηγούμενες γραμμές αυτού του άρθρου.

Τα παραπάνω συμβαίνουν μέσα σε ένα γενικευμένο αρνητικό εκπαιδευτικό-κοινωνικό τοπίο

Δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει, όσο αναφερόμαστε στην «Πρόταση για το Νέο Λύκειο» ότι μιλάμε μέσα σε ένα τοπίο ακραίων περικοπών και αυταρχικών επιλογών, ότι μιλάμε για την εκπαίδευση και την οικονομία των Μνημονίων διαρκείας.

Υποτίθεται ότι στο Υπουργείο Παιδείας επεξεργάζονται τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα, τα οποία όμως θα υλοποιηθούν με τα ίδια βιβλία! Δεν χρειάζεται να υπενθυμίσουμε εδώ πως το σχολείο της αγοράς είναι πριν απ' όλα φτηνό σχολείο. Αμφίβολη είναι και η δωρεάν διανομή των βιβλίων, από τη στιγμή που έχει καταργηθεί ήδη ο Οργανισμός Έκδοσης Διδακτικών Βιβλίων (ΟΕΔΒ), ενώ παράλληλα πολύς λόγος γίνεται ότι αντί για βιβλία θα μπορούν να χρησιμοποιούνται ψηφιακά βοηθήματα και διαδικτυακές πηγές.

Ο προϋπολογισμός για την παιδεία βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο της μεταπολίτευσης. Οι λειτουργικές δαπάνες των σχολείων πρέπει να εξυπηρετηθούν από τους ελλειμματικούς ή και υπό χρεοκοπία «καλλικρατικούς» δήμους, ενώ διαμορφώνονται νέες κατηγορίες επισφαλών σχέσεων εργασίας, όπως είναι οι αναπληρωτές μέσω ΕΣΠΑ. Μπροστά μας ακόμη βρίσκεται η παραπέρα μισθολογική υποβάθμιση και των εκπαιδευτικών μέσω του νέου Ενιαίου Δημοσιούπαλληλικού Μισθολογίου των νέων δραστηκών περιφερειών.

Αναγκαία προϋπόθεση του «Νέου Σχολείου», αλλά και κάθε σχολείου της αγοράς είναι η εφαρμογή της αγοραίας αξιολόγησης, της «αξιολόγησης-χειραγώγησης των εκπαιδευτικών» μαζί με την «αξιολόγηση-κατηγοριοποίηση των σχολικών μονάδων», για τον έλεγχο της επίτευξης των όρων και των στόχων ενός τέτοιου σχολείου. Και δεν τους αρκεί αυτό το ελεγκτικό πλαίσιο. Προωθούν ανοιχτά πλέον, με άλλη παράλληλη νομοθετική πρωτοβουλία, μια πρωτοφανή κάθετη ιεραρχική και αυταρχική δομή στη διοίκηση της εκπαίδευσης. Βασικός πυρήνας αυτού του αυταρχικού διοικητικού μετασχηματισμού, εμπνευσμένος από το θαυμαστό κόσμο των επιχειρήσεων, είναι κυρίως η καθιέρωση διευθυντών-managers για κάθε σχολική μονάδα, καθημερινών επιθεωρητών των εκπαιδευτικών, με τους συλλόγους διδασκόντων να απογυμνώνονται από κάθε αποφασιστικό λόγο και να μετατρέπονται σε συμβουλευτικά όργανα παρά τω διευθυντή, ο οποίος τελικά θα αποφασίζει αυτός και μόνο για όσα αφορούν το σχολείο και τη σχολική ζωή, με ελάχιστες εξαιρέσεις σε τυπικά ζητήματα, όπως λόγου χάρη η έκδοση αποτελεσμάτων κ.λπ.

Τέλος, δεν θα πρέπει να μας διαφύγει το νέο αρνητικό τοπίο που επιδιώκεται να διαμορφωθεί στην Ανώτατη Εκπαίδευση και στη διά Βίου Μάθηση, που υπερβαίνει κατά πολύ τους στόχους της Μπολόνιας, με την κατάργηση του έτους μέσω της καθιέρωσης των ευέλικτων εξατομικευμένων ροών σπουδών και της αποτίμησής τους με το σύστημα των περιβόητων πιστωτικών μονάδων, που εξατομικεύουν και τα εργασιακά προσόντα.

Μια ταξικά προσανατολισμένη θετική εκπαιδευτική πρόταση

Η αποτυχία του παλιού σχολείου και η σημερινή του απαξίωση δεν μπορεί να έχει ως απάντηση το «Νέο Σχολείο» (με υποσύνολό του το «Νέο Λύκειο»). Δεν μπορεί δηλαδή να έχει ως απάντηση την άμεση και οργανική υπαγωγή του σχολείου στις ανάγκες της αγοράς και στις ιδέες της «ανταγωνιστικής οικονομίας της γνώσης», όπως ισχυρίζεται ευθέως η κυβέρνηση. Χρειαζόμαστε μια ριζοσπαστική άρνηση τόσο του παλιού αστικού σχολείου, που πεθαίνει, όσο και του νέου αστικού σχολείου της αγοράς, που ήδη αναδύεται. Χρειαζόμαστε, επομένως, ως θετική απάντηση μια πρόταση και αντίληψη για την εκπαίδευση που να βασίζεται στη γνώση

και διεκδίκηση των πρωτόγνωρων απελευθερωτικών δυνατοτήτων που γεννά σήμερα η εργασία, η επιστήμη και η τεχνική.

Η αντίπαλη ταξικά πρόταση μπορεί στις σημερινές συνθήκες να συμπυκνωθεί ως τρίπτυχο:

α. Στο ενιαίο δωδεκάχρονο δημόσιο σχολείο της ενιαίας, αλλά πολύμορφης γνώσης για όλα τα παιδιά μέχρι τα δεκαοκτώ τους χρόνια, με στήριγμά του τη δίχρονη υποχρεωτική προσχολική αγωγή.

β. Στην ενιαία πανεπιστημιακή εκπαίδευση (σε αντίθεση με τους σημερινούς διαχωρισμούς και τον εσωτερικό γνωστικό κατακερματισμό) με τα ευρύτερα δυνατά γνωστικά αντικείμενα κατά σχολή, με όλα τα εργασιακά δικαιώματα στο πτυχίο.

γ. Στην ελεύθερη πρόσβαση εφόρου ζωής σε όλες τις βαθμίδες και δομές της εκπαίδευσης, που θα συμπληρώνονται με τα αναγκαία οικονομικά και κοινωνικά μέτρα στήριξης των παιδιών, των εργαζομένων και των άλλων λαϊκών στρωμάτων.

Η κεντρική ιδέα του ενιαίου δωδεκάχρονου σχολείου δημόσιου και δωρεάν για όλα τα παιδιά αντιστρατεύεται την ύπαρξη όλων των κάθετων και οριζόντιων διαχωρισμών στην εκπαίδευση (δημοτικό – γυμνάσιο – λύκειο) και ιδιαίτερα το διπλό δίκτυο γενικής και τεχνικής εκπαίδευσης στη λυκειακή βαθμίδα, που κατηγοριοποιούν εντέλει ταξικά τους μαθητές. Εδράζεται στην πεποίθηση πως η πρόωρη επιλογή επαγγέλματος, από την ηλικία των δεκαπέντε χρόνων, καθώς και ο μορφωτικός υποβιβασμός της πλειοψηφίας των παιδιών με εργατική λαϊκή προέλευση, ο οποίος συνεπάγεται, συγκροτούν μια σύγχρονη μορφή εκπαιδευτικής βαρβαρότητας.

Γι' αυτόν το λόγο το ενιαίο δωδεκάχρονο σχολείο επιδιώκει την ολοκληρωμένη μορφωτική συγκρότηση και καλλιέργεια όλων ανεξαιρέτως των παιδιών μέχρι τα δεκαοκτώ τους χρόνια, με την κατάλληλα προσφερόμενη γνώση των βασικών νόμων κίνησης της φύσης και της κοινωνίας, της γλώσσας (ελληνικής και ξένης) ως τρόπου ύπαρξης της σκέψης, της συλλογικής συνείδησης και του πολιτισμού, και όχι απλώς ως μέσου επικοινωνίας, καθώς και τη μύηση στην τέχνη, τον πολιτισμό και την άθληση.

Η διδακτική του ενιαίου σχολείου θα στηρίζεται στην αρμονική σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, των γνώσεων με τις επιστημονικές και τεχνικές εφαρμογές. Το ενιαίο δωδεκάχρονο σχολείο φιλοδοξεί να οικοδομήσει δημοκρατικές και συνεργατικές διαδικασίες προσέγγισης της γνώσης. Θέλει να υπηρετήσει με νέους διδακτικούς και παιδαγωγικούς δρόμους την ανακάλυψη και την ολοκλήρωση-στερέωση της γνώσης καταργώντας τα αλληπάλληλα εξεταστικά φίλτρα, αλλά και την ίδια τη βαθμολογία, ως αντιπαιδαγωγικών μηχανισμών κατάταξης-κατηγοριοποίησης και απόρριψης των μαθητών και εσωτερίκευσής τους. Πρόκειται ακριβώς για εκείνη την εκπαιδευτική διεργασία που προετοιμάζει βιωματικά τους νέους για την αποδοχή αργότερα της κοινωνικής ανισότητας και του κοινωνικού-καπιταλιστι-

κού καταμερισμού εργασίας. Είναι εκείνο ακριβώς το στοιχείο που στηρίζει, αλλά και υπονομεύει ταυτόχρονα το αστικό σχολείο.

Η τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση μπορεί να παρέχεται δωρεάν μετά το ενιαίο δωδεκάχρονο σχολείο από δημόσιες δομές για επαγγέλματα που δεν απαιτούν πανεπιστημιακή μόρφωση, χωρίς όμως αυτό να παρεμποδίζει ή να υπονομεύει την ελεύθερη πρόσβαση όλων στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση ή να τείνει σε νέους κοινωνικούς-μορφωτικούς διαχωρισμούς.

Η αντίπαλη ταξικά εκπαιδευτική πρόταση, ενώ είναι του παρόντος, δεν γίνεται εν κενώ, με παγωμένη την κοινωνική εικόνα, αλλά με βαθιά τη συνείδηση ότι «το σχολείο αλλάζει, αλλάζοντας την κοινωνία».

Ο αγώνας για μια απελευθερωτική παιδεία, που έχει ως κρίσιμο κρίκο της την αντίπαλη ταξικά εκπαιδευτική πρόταση, που εντελώς συμπτυκνωμένα αναφέρθηκε προηγουμένως, δεν είναι μόνο άρνηση του σκοταδισμού, του ιδεαλισμού, του θρησκευτικού δογματισμού, των εθνικιστικών, ρατσιστικών και σεξιστικών διαχωρισμών.

Ο αγώνας για μια απελευθερωτική παιδεία συνδυάζεται κυρίως με την πάλη για τη χειραφετημένη και χωρίς εκμετάλλευση εργασία. Συνδυάζεται δηλαδή με την πάλη να κυριαρχήσουν οι ανάγκες της κοινωνικής πλειοψηφίας (ως απάντηση στα τρία κρίσιμα ερωτήματα: Τι; Πώς; Γιατί;), τόσο στις διαδικασίες της εκπαίδευσης και της μάθησης όσο και στις διαδικασίες τελικά της ίδιας της παραγωγής.

